
PAGES OF HISTORY

УДК 34(091): 343.3 “18/19”

V.V. Tkachenko,Doctor of Historical Sciences, Professor, Chief Scientist at the
National Academy of Pedagogical Sciences, Ukraine**O.Y. Kyriyenko,**

Candidate of Historical Sciences

**ON THE GUARD OF INFORMATION SECURITY:
TO THE HISTORY OF COUNTERACTION TO ESPIONAGE ACTIVITIES
IN THE RUSSIAN EMPIRE DURING THE FIRST WORLD WAR**

Paper studies the experience of the activities of special authorities of the Russian Empire during 1914–1917 regarding counteraction of the widespread rumors and misinformation in the society; the widespread methods of transmission the important data to the enemy agent and appropriate countermeasures for their detection, neutralization; totally, it was characterized the functioning of military censorship authority with private correspondence. The main idea of the paper is that the actions have been taken by the government in the field of information security were sufficiently effective, but in combination with the insoluble global socio-economic problems of the Russian Empire, they could not significantly reduce the level of mistrust of the government, ensure stability in the country.

Keywords: *information security, military censorship, spread of rumors, the First World War, private correspondence, perusal.*

REFERENCES

1. Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv, m. Kyiv (dali - TsIAK Ukrainy), f. 442, op. 864, spr. 296.
2. TsDIAK Ukrainy, f. 735, op. 1, spr. 1.
3. TsDIAK Ukrainy, f. 301, op. 1, spr. 1804.
4. TsDIAK Ukrainy, f. 313, op. 2, spr. 3118.
5. Derzhavnyi arkhiv Chernihivskoi oblasti (dali - Derzharkhiv Chernihivskoi obl.), f. 858, op. 2, spr. 1.
6. TsDIAK Ukrainy, f. 313, op. 2, spr. 3118.
7. TsDIAK Ukrainy, f. 692, op. 1, spr. 3441.
8. TsDIAK Ukrainy, f. 320, op. 1, spr. 1430.
9. Derzharkhiv Chernihivskoi obl., f. 128, op. 6, spr. 42.
10. TsDIAK Ukrainy, f. 310, op. 1, spr. 45.
11. TsDIAK Ukrainy, f. 385, op. 1, spr. 2793.
12. TsDIAK Ukrainy, f. 342, op. 1, spr. 14.
13. Izmozik V. S. “Chernyie kabinetnyi” v Rossii (XVIII “ nachalo XX vekov). Zhandarmy Rossii. Politicheskii roziysk v Rossii. XV–XX vek. SPb.-M.: Neva – OLMA-PRESS, 2002. 640 s.
14. Kyriyenko O.Yu. Viiskova tsenzura i “yevreiske pytannia” v Rosiiskii imperii (1914–1917). Literatura ta kultura Polissia. Vyp. 57. Nizhyn: Vydavnytstvo NDU im. M. Hoholia, 2010. S. 226–236.
15. Sidak V. S., Stepankov V.C. Z istorii ukrainskoi rozvidky ta kontrozvidky. Narysy. K.: In-t SBU, 1994. 401 s.
16. Smykalin A. S. Perlyustratsiya korrespondentsii i pochtovaya voennaya tsenzura v Rossii SSSR. SPb.: Izdatelstvo R. Aslanova “Yuridicheskii tsentr Press”, 2008. 317 s.
17. Starkov B. A. Ohotniki na shpionov. Kontrazvedka Rossiyskoy imperii. SPb: Piter, 2006. 304 s. – (Seriya: Krugozor).
18. Yarmysh O.N. Karalniy aparat samodержавstva v Ukraini v kintsi KhIKh – na pochatkuKhKh st.: monohrafiia. Kh., 2001. 246 s.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Центральний державний історичний архів, м. Київ (далі – ЦДАК України), ф. 442, оп. 864, спр. 296.
2. ЦДАК України, ф. 735, оп. 1, спр. 1.
3. ЦДАК України, ф. 301, оп. 1, спр. 1804.
4. ЦДАК України, ф. 313, оп. 2, спр. 3118.
5. Державний архів Чернігівської області (далі – Держархів Чернігівської обл.), ф. 858, оп. 2, спр. 1.
6. ЦДАК України, ф. 313, оп. 2, спр. 3118.
7. ЦДАК України, ф. 692, оп. 1, спр. 3441.
8. ЦДАК України, ф. 320, оп. 1, спр. 1430.
9. Держархів Чернігівської обл., ф. 128, оп. 6, спр. 42.
10. ЦДАК України, ф. 310, оп. 1, спр. 45.
11. ЦДАК України, ф. 385, оп. 1, спр. 2793.
12. ЦДАК України, ф. 342, оп. 1, спр. 14.
13. *Измозик В. С.* “Черные кабинеты” в России (XVIII “ начало XX веков). Жандармы России. Политический розыск в России. XV–XX век. СПб.-М.: Нева – ОЛМА-ПРЕСС, 2002. 640 с.
14. *Кириєнко О.Ю.* Військова цензура і “єврейське питання” в Російській імперії (1914–1917). Література та культура Полісся. Вип. 57. Ніжин: Видавництво НДУ ім. М. Гоголя, 2010. С. 226–236.
15. *Сідак В. С., Степанков В.С.* З історії української розвідки та контррозвідки. Нариси. К.: Ін-т СБУ, 1994. 401 с.
16. *Смыкалин А. С.* Перлюстрация корреспонденции и почтовая военная цензура в России и СССР. СПб.: Издательство Р. Асланова “Юридический центр Пресс”, 2008. 317 с.
17. *Старков Б. А.* Охотники на шпионов. Контразведка Российской империи. СПб: Питер, 2006. 304 с. – (Серия: Кругозор).
18. *Ярмиш О.Н.* Каральний апарат самодержавства в Україні в кінці XIX – на початку XX ст.: монографія. Х., 2001. 246 с.